ISSN(p): 2146 - 9903
ISSN(e): 2147 - 3056

ARTSÜREM

İDİL

Yıl 8 - Sayı 60 - 2019 - Volume 8 - Issue 60

Mehmet Güleryüz, "3 Ağustos 2019 B. Hüsun K. Assos", 64x54 cm, tüyb, 2019

Yayım Kurulu / Editorial Board
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ (Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi) KIRGIZİSTAN
Prof.Dr. Hurşit BAYRAMOĞLU (Kafkas Üniversitesi) TÜRKİYE
Prof.Dr. Gerhard HOFBAUER(Viyana Üniversitesi) AVUSTURYA
Prof.Dr. Melek GÖKAY (Necmettin Erbakan Üniversitesi) TÜRKİYE
Prof. Dr. Tatyana KRAYUSHKINA (Rusya Bilimler Akademisi) RUSYA
Prof.Dr. Layli ÜKÜBAYEVA (Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi) KIRGIZİSTAN
Doç. Dr. Oğuz YURTTADUR (Selçuk Üniversitesi) TÜRKİYE
Dr. Francesco PERONO CACCIAFOCO (Universitàdegli Studidi Pisa) İTALYA
Dr. Arzhaana A. SYURYUN (Rusya Bilimler Akademisi) RUSYA
Hülya KOCAGÜL YÜZER (Aston University) İNGİLTERE

İmtiyaz Sahibi / Publisher
Sanat ve Dil Araştırmaları Enstitüsü (SADA)

Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editor in Chief
Fırat BAŞBUĞ

Yayın Koordinatörü/ Publications Coordinator
Uğur GÖKÇE

Tasarım Uygulama/ Design Operator
Caner ÇAVUŞ

İletişim Direktörü / Director of Communication
Yasemin SEZGİN

Kurumsal İletişim ve Reklam

ARTSÜREM
BİLİM SANAT

Düzelti/Revision
Lyaysan HAYRNUROVA, Erhan ÖZHAN

Yazışma Adresi/Address
Aleksander Dubçek Caddesi, 18/B
Çankaya/ANKARA

www.idildergisi.com

(İDİL; DOAJ, CEEOL, MLA, Erih PLUS, Wiley Linguistics Abstracts, Brill Linguistics Bibliography, AJD, Index Copernicus, Crossref, Asos Index, Ulrich's Periodicals Directory (Pro Quest) ve AMIR tarafından dizinlenmekte ya da listelenmektedir.
İDİL'e dünyanın başlıca bütün üniversite kütüphanelerinden erişilebilir.)

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Mehmet AÇA (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Elvan ÖZKAVRUK ADANIR (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Prof. Dr. Lyudmila ANDREYEVA (VologdaStateUniversity)
Prof. Dr. Ekrem ARIKOĞLU (Gazi Üniversitesi)
Prof. Aydın AYAN (Mimar Sinan GSÜ)
Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali CANDAŞ
Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Canan GENCE DELİDUMAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Remzi DURAN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin ELMAS (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Basri ERDEM (Işık Üniversitesi)
Prof. Dr. Mukadder ERKAN (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Patrick D. FLORES (University of thePhilippinesDiliman)
Prof. Dr. Lela GELEISHVILI (Tiflis Üniversitesi)
Prof. Dr. Andrey GORBATSKIY (BelostokStateUniversity)
Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY
Prof. Dr. Abdülkadir GÜRER (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine İNANIR (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet Şinasi İŞLER (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Bedri KARAYAĞMURLAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Fatih KİRİŞÇİOĞLU (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Alev ÇAKMAKOĞLU KURU (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülmira KURUOĞLU (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Şureddin MEMMEDLİ (Ardahan Üniversitesi)
Prof. Dr. Marina MOJEYKO (Belarusian State University)
Prof. Dr. Hacali NECEFOĞLU (Kafkas Üniversitesi)
Prof. Dr. Türkan OLCAY (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. İlhan ÖZKEÇİCİ (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Sema Barutçu ÖZÖNDER (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa ÖNER (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT (Niğde Üniversitesi)

Prof. Dr. Adnan TEPECİK (Başkent Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet TIRPAN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Gül TUNÇEL (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN
Prof. Dr. Sevinç ÜÇGÜL (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Neşe Taluy YÜCE (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ (Dicle Üniversitesi)
Prof. Dr. Ercan ALKAYA (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Osman ALTINTAŞ (Giresun Üniversitesi)
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Zuhal ARDA (Selçuk Üniversitesi)
Doç. Dr. Anasstasia GOLOVNİJA (Belarusian State University)
Doç. Dr. Esra KARABACAK (Yakın Doğu Üniversitesi)
Prof. Didem ATİŞ ÖZHEKİM (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Nilgün SAZAK (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Sema SEVİNÇ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Doç. Dr. Roza SULTANOVA (Tataristan Bilimler Akademisi)
Prof. Yüksel ŞAHİN (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Nazan TUTAŞ (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Gönül UZELLİ (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Yasemin YAROL (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine YAVAŞGEL (İstanbulÜniversitesi)
Prof. Dr. Meliha Yılmaz (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Ezgi BABACAN (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Doç. Dr. Hatıra Ahmedli CAFER (Bilkent Üniversitesi)
Prof. Dr. Deniz Beste ÇEVİK KILIÇ (Balıkesir Üniversitesi)
Doç. Dr. E. Erdem KAYA (Nevşehir Üniversitesi)
Prof. Dr. Çiğdem PALA MULL (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ (Akdeniz Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER

PATRİCİA PİCCİNİNİ'NİN YARATIKLARINDA MONSTRE OLGUSU

Özlem GÖK

951

AKADEMİSYENLERİN FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN SESİN DOĞRU-SAĞLIKLI KULLANIMI VE MESLEKİ PERFORMANSA ETKİSİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Nurdan KIZILDELİ SALIK
Mehmet Yiğit ERSOYDAN

965

TÜRKİYE'DE DİNLENİLEN POPÜLER MÜZİKLERİN İNCELENMESİ: SPOTIFY ÖRNEĞİ

Mehmet EFE
Ömer Bilgehan SONSEL

975

A SPECULATIVE APPROACH TO DRAMA, TIME AND COSMOS

Nuri NALBANTOĞLU

985

ORTAOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSİ PROGRAMINDA BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENME ALANLARINA ETKİSİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Süheda KARAPINAR
Kafiye Özlem ALP

991

POSTMODERN SANAT VE GÜNÜMÜZ

Metin KUŞ

1003

ÇOCUK EDEBİYATI VE YARATICI DÜŞÜNME

Ahmet DEMİR

1011

CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE ULAŞ İLÇESİ HALI DOKUMALARININ İNCELENMESİ

Hülya KAYNAR
Emine TONUS

1027

YÜZEY KOMPOZİSYONLARINDA KAYNAK BELİRLEME VE TASARLAMA YÖNTEMLERİNDEN ÖRNEKLER

Hakan ÇİLOĞLU

1039

CUMHURİYET SONRASI TÜRK HEYKEL SANATI EĞİTİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE HEYKEL EĞİTİMİNDE SOYUTLAMA

Necmettin YAĞÇI

1049

SANAT VE MİTOLOJİ DERSİNDE YUNAN MİTOLOJİLERİNİN KULLANIMI

Taylan ÇETİN

1063

İnceleme

İDİL
Sanat ve Dil Dergisi

YÜZEY KOMPOZİSYONLARINDA KAYNAK BELİRLEME VE TASARLAMA YÖNTEMLERİNDEN ÖRNEKLER

Hakan ÇİLOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, hakanciloglu@marmara.edu.tr ORCID: 0000-0002-7461-2355

Çiloğlu, Hakan "Yüzey Kompozisyonlarında Kaynak Belirleme ve Tasarlama Yöntemlerinden Örnekler".idil, 60 (2019 Ağustos): s.1039–1048. doi: 10.7816/idil-08-60-09

Öz

İnsan, diğer canlılardan tasarlama gücüyle ayrılarak, araştırma ve bilgi gelişimi sayesinde, yaşadığı coğrafi yapıya tarihi ve kültürel biçimler kazandırmıştır. İnsan, duygu ve düşüncelerini yansıtan kendi iç dünyasını farklı biçimlerde sunar. Doğada ve yaşamda gördükleriyle yetinmeyip, doğal formlara duygu ve düşüncelerini yükler. Doğa ve yaşamdaki tüm olaylar zaman sürecinde kavramlarla gerçekleşir. Doğa ve yaşamdaki varlıkların görünüm ve kavramlara dayalı özellikleri kare, üçgen ve daire ile tasarlanabilir. Çünkü kompozisyon tasarlamada zengin renk ve yaşamdaki olaylarla doğa en güçlü kaynaktır. Yüzey tasarımlarında başarı kazandıran en etkili yöntem, doğanın miktarlar içeren kavramlarını kullanmaktır. Profesyonel sanatçılar doğadan kullandığı kaynakları, doğanın mekanından farklı duygu ve düşünceler yüklediği kendi iç dünyalarında şekillendirerek, kişisel anlatım dillerini oluştururlar. Yaşamda yer alan tutku, sevgi, ayrılık, hüzün, mutluluk, enerji, aktiflik, durağanlık, hareket, mevsimler, doğadan görünümler ve etkileri gibi; duygular ve olayların tasarımları yapılabilir. Fakat hepsinin ortak özelliği, zaman sürecinde başlayıp bitmeleridir. Bu nedenle doğa ve yaşamdaki bütün kavramlar yöntem, etki ve görünümleriyle farklı olsalar da, zaman sürecinde başlayan ve biten özellikleriyle, bir müziğin farklı enstrümanlar ve ritimle çalınması ya da anlamları aynı; kelimeleri farklı sözleri gibidirler.

Anahtar Kelimeler: sanat, tasarım, kompozisyon, estetik, yöntem

Makale Bilgisi
Geliş: 10 Mayıs 2019 *Düzeltme: 18 Haziran 2019* *Kabul: 25 Temmuz 2019*
DOI: 10.7816/idil-08-60-09

© 2019idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC-BY) 3.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Tarihi çağlardan günümüze insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği tasarlama gücüdür. Araştırma ve bilgi gelişimine yol açan bu güçle, insan yaşadığı coğrafi yapıya tarihi ve kültürel biçimler kazandırmıştır. İlk çağlarda toplum yaşamında benzer eşyalar üzerinde ayırt edici kişisel simgeler, zaman sürecinde toplumların farklı düşünce gelişimi ve yaşam şeklileriyle kültürel yapıt, motif, desen ve kompozisyonlara dönüşmüştür. Tarih boyunca düşünceye dayalı bu tasarım farklılıkları ve farklılık içindeki birlikte yaşam sonucu benzerlikler kültürleri, kültür içindeki eklentiler ve değişimler ise dönemleri belirlemiştir (Hançerlioğlu, 1989: 231). İnsan dünyaya geldiği andan itibaren araştıran, düşünen, geliştiren ve değiştiren yapısıyla, duygu ve düşüncelerini yansıtan kendi iç dünyasını farklı sanat dallarıyla sunar. İnsanın beğenilerine ve duygulara dokunan yapıtlarıyla sanat; her türlü toplumsal farklılıklara rağmen, insanlar arasında iletişimi sağlayan en büyük güçtür ve her sanat dalının kendine özgü anlatım dili vardır. Müzik eserlerinde notalar, yazıda kelimeler, konuşurken sözler, yüzey tasarımlarında ise şekiller ve renkler bu anlatım dillerinin alfabesidir (Tunalı, 1989: 23, 80).

İnsanın farklı olma özelliği ilk çağlardan itibaren gözlemlenir. Doğada ve yaşamda gördükleriyle yetinmeyen insan; faydalandığı doğal yapı özelliklerine duygu ve düşünceler yükleyerek, kendi dünyalarında biçimlendirirler. (Hançerlioğlu, 1995: 301). Doğadan farklı olma çabalarıyla insanın yaşadığı dış dünya; kendi duygu ve düşüncelerini yansıtan iç dünya kompozisyonlarına dönüşür (Thomson, 1976: 111; Tunalı, 1990: 14). Fakat bunu yaparken de, yine kaçınılmaz şekilde doğanın yaşam kompozisyonlarına başvurur. Çünkü doğada ve yaşamda yer alan her bir varlığın kendi içinde değişen çıkış ve inişlerinin her bir durumu, algılanabilir kompozisyonlar şeklindedir. Bu özelliğiyle doğa yaşamda zengin görünümler sergiler.

Kompozisyonlarda Kaynak Belirleme

Kompozisyonlarda en önemli durum algılanabilir biçim ve boyutlarda olmasıdır. Sürekli tekrar eden tasarımlarda kompozisyon teriminden bahsetmek mümkün değildir. Çünkü doğada ve yaşamdaki her olay; başlayan, gelişen ve biten genel yapısıyla anlatılabilir özellik kazanır. Bütün sanat alanlarındaki yapıtlar bu çerçeve içindedir. Müzik, film, yazı, şiir, konuşma ve tüm görsel ve işitsel sanat yapıtları, doğa ve yaşamda görüldüğü gibi, zaman ve alan içerirler.

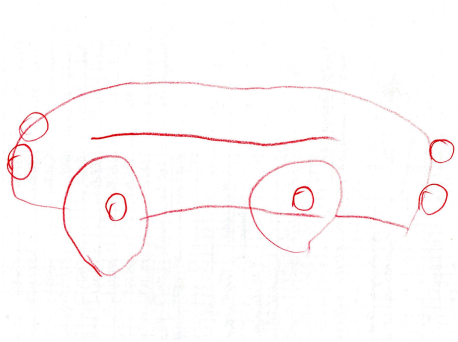
Doğa ve yaşamdaki tüm olaylar zaman sürecinde kavramlarla gerçekleşir. Başlangıç – bitiş ve varlık – yokluk kavramları içinde değişerek gelişen küçük – büyük, az – çok, kısa – uzun, dar – geniş, boş – dolu, hafif – ağır, yakın – uzak, açık – koyu, alçak – yüksek, sıcak – soğuk, yumuşak – sert gibi zaman sürecindeki kavramlar, yaşamda ve varlıklarda gözlemlenmektedir. Bu nedenle kavramlara dayalı tasarımlar, kompozisyonlarda başarıya giden yolu açar.

Doğa ve yaşamdaki varlıkların görünüm ve kavramlara dayalı özelliklerinin tasarımları kare, üçgen ve daire ile yapılabilir. Doğada zirvesi buzlarla kaplı yüksek dağlar gibi; aktiflik ve sertlik içeren yapılar, olaylar ve canlıların bölümleri üçgen, hareket ve yumuşaklık içerenler daire, durağanlık ve kararlı yapılar ise, kare ile ilişkilendirilebilir. Geometrik yapılara doğada her anlamda rastlanır. Üçgen ve daire şekillerinin en yaygın bitkiler ve hayvanların özelliklerinde bulunmasıyla birlikte, mermer kesitilerinde ise kareler görülebilir (Görsel 1).

Görsel 1. Mermer kesitinde kare görünümler.

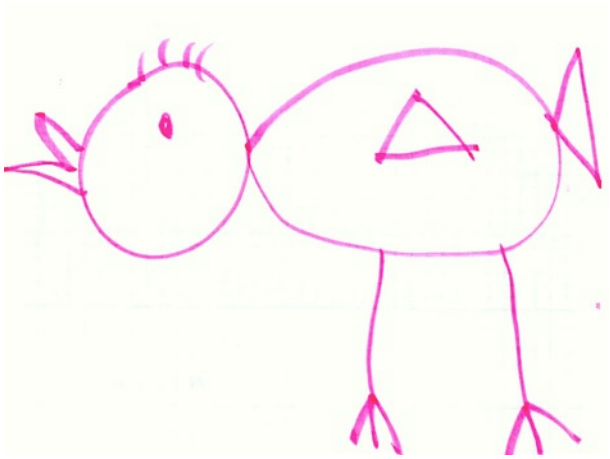
Yaşamda gördüklerini doğru ve basit anlatımda bulunanlar küçük çocuklardır. Çevresindekileri en uygun üç temel geometrik şekillerle resmederler. 3 – 5 yaş arası örneklerde arabanın durağan kütlesi dikdörtgen, insan bedeninin sınırlı hareket yapısına sahip geniş bedeni kare, tekerlekler ve kuşun hareketli baş ve gövdesi daire, aktiflik içeren kanatlar ve sertlik içeren kuşun gagasının ise, üçgenle resmedildiği görülür (Görsel 2 – 4).

Görsel 2. Üç yaş çocuk araba resmi.

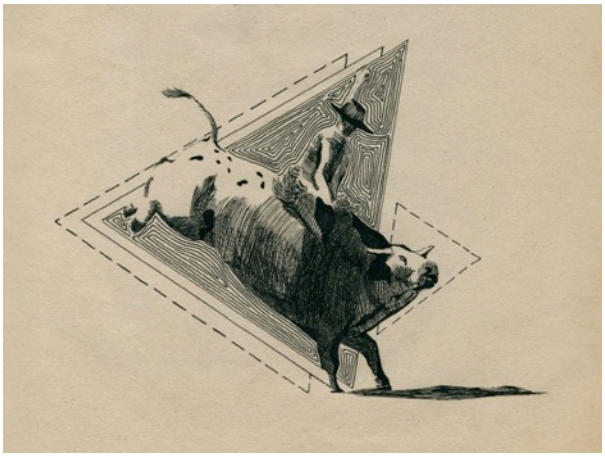

Görsel 3. Üç yaş çocuk resmi. Fermuarlı kazak giyen erkek.

Görsel 4. Beş yaş çocuk kuş resmi.

Küçük yaşlarda resimler figürlerin yalnızca geometrik şekillere basit benzetilmesi yoluyla yapılırken, ilerleyen yaşlarda gelişen bilgiyle geometrik şekillerin kavramsal yapıları, yaşamla ilişkilendirilerek resmedilir. Boğa ve insan figürlerinden oluşan çizimde; kesik çizgilerden giderek yoğunlaşan iç, içe büyük üçgenler yaşanılan süreyi ve bu sürenin aktif ve sertlik içeren yapısını, boğanın baş bölümünde yer alan kesik çizgilerden oluşan ters üçgen ise, yine boğanın düşürmeye yönelik sert ve aktif davranışlarını tanımlamaktadır (Görsel 5).

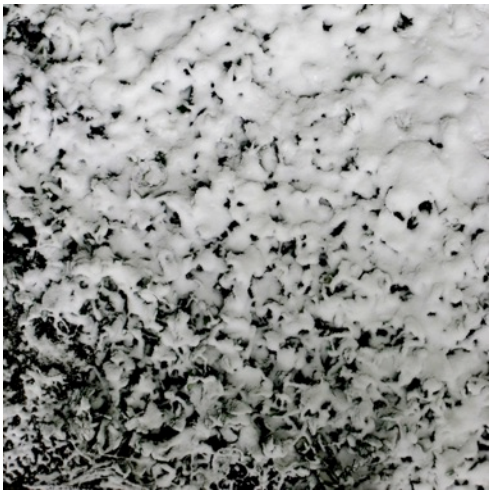

Görsel 5. Boğa ve insan. 16x21 cm.

Kompozisyon tasarlamada zengin renk ve yaşamdaki olaylarla doğa en güçlü kaynaktır. Zaman kavramı; doğadaki tüm olay ve canlıların kendi içinde değişen kavramların genel çerçevesi olsa da, tasarımı hazırlayanlar ise yerçekimi ve havadır. Çünkü görünmez bu iki etken başlangıçtan bitişe giden serüveni belirler ve biçimlendirirler (Görsel 6). Bu nedenle doğadaki tüm olayların şekli ve etkileri nasıl olursa olsun, hepsi zamanın değişen çerçeveleri içinde yer alır. Başlangıç ve bitiş kompozisyonlarındaki tüm hareket ve aktiflikler az, küçük, hafif gibi kavramlarla başlar, giderek miktarı artar, tekrardan azalır ve biter. Işık – gölge, sıcaklık ve değişen sıklıklar gibi her durumun bütünü; doğanın yaşam kompozisyonudur (Görsel 7).

Görsel 6. Paslanma ve etrafına yaydığı miktar etkisi.

Görsel 7. Yağan kar birikiminde kompozisyon etkisi.

Doğada bitkilere bakıldığında gövde, yapraklar ve çiçek bölümlerinin birbirine göndermeler yapan ve farklı durmayan az – çok, sertlik – yumuşaklık, yeni – eski gibi kavram yapıları, her bir bitkide kompozisyon niteliğindedir (Görsel 8 – 11). Ayrıca önceki yaprakların izlerinden yeni yapraklara giden serüveni; zaman, hayat ve yaşam kavramlarının en iyi tasarımıdır (Görsel 10, 11).

Görsel 8. Bitkinin yaprakları ve çiçeğindeki bütünlük.

Görsel 9. Bitkinin gövde ve çiçeklerindeki bütünlük.

Görsel 10. Palmiye ağacının yaprak ve gövde yapısındaki bütünlük.

Görsel 11. Palmiyenin yapraklarından gövdesine zaman etkisi.

Doğada her bir yaprağın ilkbaharda aktif sarı – yeşil tonlarla büyüyen ve sonbaharda turuncu, kırmızı – kahverengi tonlarla hayattan kopan ve aktif üçgen kenarlarla saptan giderek artan ve tekrardan başladığı noktaya dönen tasarımlarında yine zaman, hayat ve yaşam kompozisyonlarını görmek mümkündür (Görsel 12).

Görsel 12. Yaprakların saptan başlayarak genişleyen ve tekrardan başladığı noktaya dönen yapısıyla başlangıç ve bitiş kavramları.

Doğadaki olaylar zaman sürecinde ilerlerken, yapısı ve etkisi değişse de söylem devam eder. Su buharının; su, kar ve buza dönüşümündeki farklı görünüm ve etki gibi, kendisine layık bulmadığı bir davranış ya da bir söze maruz kalan insan da hüzünlenir ve duygularını sözlerle ifade eder. An gelir; durur, boğazı düğümlenir, konuşamaz ve sözler yerini süzülen gözyaşlarına bırakır. Söylemin şekli ve görünümü değişse de, zaman denilen süreçte etki devam etmektedir.

Tasarlama Yöntemleri

Belirlenen bir düşüncenin kompozisyona dönüştürülmesinde en önemli konu tasarlama yöntemleridir. Sanatçılar doğa, toplum ve teknolojik gelişmeleri takip ederek, tasarımlarında pek çok teknikler kullansalar da, hepsinin ortak amacı insan beğenilerine ulaşmaktır. Doğayı gözlemleyen ve duyguları analiz edebilen sanatçılar, izleyicilerin duygularına dokunma yöntemlerini bilirler. Yüzey tasarımlarının başarısında en etkili yöntem, doğanın miktarlar içeren kavramlarını kullanmaktır. Çünkü her insanın yaşamı kavramlarla şekillenir ve insan etki ve görünümleri farklı, söylemleri aynı olan kavramlar dünyasında yaşar. Profesyonel sanatçılar doğadan kullandığı kaynakları doğanın mekanından farklı, duygu ve düşünceler yüklediği kendi iç dünyalarında şekillendirerek, kişisel anlatım dillerini oluştururlar. Bu nedenle özgünlük içeren sanat yapıtları müze ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır.

Yaşamda yer alan tutku, sevgi, ayrılık, hüzün, mutluluk, enerji, aktiflik, durağanlık, hareket, mevsimler, doğadan görünümler ve etkileri gibi duygular ve olayların tasarımları yapılabilir. Tasarımı yapılacak konunun tüm özellikleri gözlem, araştırma ve analiz sonucunda maddelerle belirlenir. Maddeler arasından seçilenlerin duygu ve düşüncelere uygun kompozisyon planı yapılır. Sonrasında ise verilmek istenen duygu ve düşünceler; renkler, şekiller ya da motiflerle; zaman sürecinde yaşamda yer alan kavramlar içeren başlangıç – bitiş çerçevesinde kağıt, tuval, cilde dövme, duvar, cam, mozaik, seramik, halı – kilim, batik, kumaş gibi pek çok farklı yüzeye değişik tekniklerle uygulanır (Görsel 14 – 23, 25 – 27).

Kompozisyonlarda temel düşüncenin izleyiciler tarafından bilinmesi her zaman mümkün olmasa da, tasarlama yöntemlerinde yaşam kavramlarının değişen miktarlarla uygulanması başarıyı getirir. Geometrik bir kompozisyonda; ilkbaharda ağaçların yapraklarının sarı – yeşil tonlarda aktiflikle canlanmasını üçgenler ve kararlı gelişimlerinin karelerle tasarım yöntemi, ilkbaharda yaprakların gelişimini doğru anlatmaktadır. Çünkü ilkbahar; canlanma ve enerjinin temsilcisidir. (Görsel 13, 14). Sarı – yeşilden, kırmızı ve kahverengi tonlara dönen renklerle, enerji ve yaşamın düşüş simgesi sonbaharda ise, doğanın sert yaşam koşullarına geçişiyle rüzgarın gücü etkisi, yaprakların savrulumu ve düştüğü zeminde çürümesinin kompozisyonları, yine farklı boyut ve yapılarda geometrik tasarım yöntemiyle oluşturulmuştur (Görsel 15 – 18). Rüzgarın hızıyla çınar yapraklarının düşüşü, sonbaharın aktifliği ve zeminde bozulan yapraklar; üçgenler ve sonbaharı temsil eden renk tonlarıyla tasarlanmıştır (Görsel 15).

Görsel 13. İlkbaharda sarı – yeşil tonlarda yeni yapraklar.

Görsel 14. İlkbaharda yeni çıkan yaprakların kararlı büyüme ve aktiflik tasarımı. Kağıt üzerine guaj boya. 35x35 cm.

Görsel 15. Sonbahar tasarımı. Kağıt üzerine guaj boya. 35x50 cm.

Daire ve üçgenlerle yapılan sonbahar kompozisyonunda; yoğun yağmurlar, sonbaharın sert koşulları üçgenlerle, rüzgarın savuran ve dönen yapısı dairelerle tasarlanmıştır.Yine küçülen ve eksilen daire ve üçgenlerle; düşen yaprakların çürümesi ve mevsim içinde değişen miktar etkisi verilmek istenmiştir (Görsel 16 – 18).

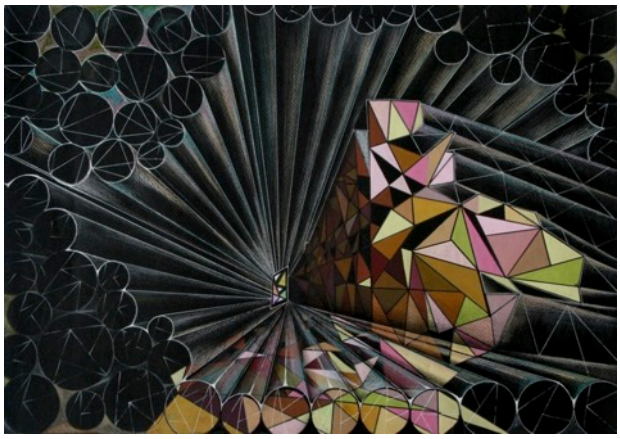
Görsel 16. Sonbahar tasarımı. Kağıt üzerine guaj boya. 35x35 cm.

Görsel 17. Sonbahar tasarımı. Kağıt üzerine guaj boya. 35x35 cm.

Görsel 18. Sonbahar tasarımı. Kağıt üzerine guaj boya. 35x35 cm.

Yaşamda miktarları değişerek başlayan ve biten aktiflik, hareket ve tüm kavramlar içeren olayların kompozisyonları farklı tasarımlarla yapılabilir. Kare, üçgen ve dairelerle insan yaşamı ve doğada gerçekleşen pek çok duygusal ve fiziksel olayların çıkışlı, inişli ve yakın, uzak durumları konu alınabilir (Görsel 19 – 21).

Görsel 19. Yaşamdaki aktiflik ve diğer kavramların tasarımı. Kağıt üzerine guaj ve kuruboya. 35x50 cm.

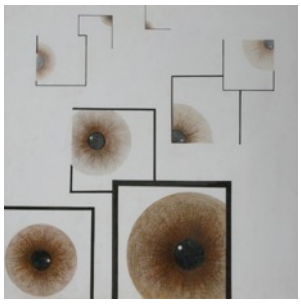

Görsel 20. Üçgen ve dairelerle miktar tasarımı. Kağıt üzerine guaj boya. 35x35 cm.

Görsel 21. Üçgen ve dairelerle miktar tasarımı. Kağıt üzerine guaj boya. 35x35 cm.

İnsan yaşamında en önemli organlardan biri olan, hareketli yapıdaki gözü daire doğru temsil etmektedir. Bebeğin bulanık görmeyle başlayan serüveni, geliştikçe netleşir ve orta yaştan itibaren görme kaabiliyeti düşer. Doğumla başlayan bulanıklığa, yaşlanmayla geri dönülür. Göz bu süreçte kararlı bir yol izler. Gözün yapısı ve hareketi daire ile temsil edilmesine karşılık, zaman sürecindeki işlevi kare gibi kararlı ve durağandır. Çünkü istemsiz hareket etmez ve aksine bir davranış göstermesi istenmez. Gözün başlangıç – bitiş ve net – bulanık evreleleri, yaşamda miktarları değişen diğer kavramlar gibidir. Göz konulu kompozisyonlarda daire ve karelerin büyükten küçüğe sıralanışı ve renklendirmede koyudan açığa geçiş doğru bir tasarım yöntemidir (Görsel 22, 23).

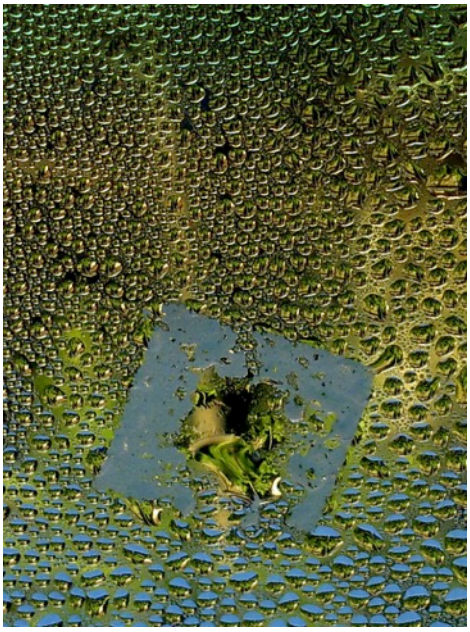
Görsel 22. İnsan gözünün yaşam evreleri konulu tasarım. Kağıt üzerine kuruboya. 35x35 cm.

Görsel 23. İnsan gözünün yaşam evreleri konulu tasarım. Kağıt üzerine guaj ve suluboya. 35x35 cm.

Doğanın sonsuz görüntü zenginliği içinde; dikkatle bakıldığında özel tasarlanan kompozisyonlar gibi anlık, rastlantısal görüntüler yakalamak mümkündür (Görsel 24). Ayrıca; doğada rastlanılan hazır görünümler değişik tekniklerin tasarım eklentileriyle, duygu ve düşünce kompozisyonlarına dönüştürülebilir (Görsel 25).

Görsel 24. Bitkilerin metaldeki gölgesi. Fotoğraf. 40x60 cm.

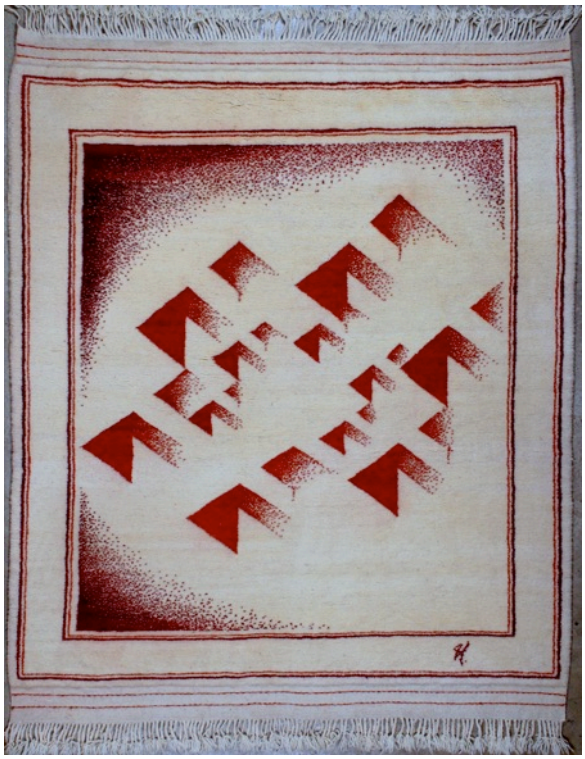

Görsel 25. Damlalar. Fotoğraf ve karışık teknik. 37x50 cm.

Tasarımların farklı tekniklerle uygulanan örnekleri bulunduğu mekana dekoratif ve estetik özellikler kazandırır. Halı – kilim türü dokuma teknikleriyle uygulanabilen tasarımlar, mekan düzenlemelerinde zeminler ve duvarlarda sergilenebilir (Görsel 26, 27). Halı ve kilim türü dokumalarda köklü bir geçmişi bulunan ülkemizde bu dokumaların farklı önerilerle dekorasyonda kullanımı, üretimin devamına ayrı bir destek sağlamaktadır.

Görsel 26. Doğal renk yün ve tiftikten, kilim ve sumak teknikleriyle dokuma. 80x120 cm. Sergileme: 100x160 cm.

Görsel 27. Doğal renk beyaz ve doğal boyarmaddelerle boyanmış yün halı. 140 x 153 cm.

Sonuç

Başarılı tasarımlar yapmanın öğretisi doğada açıkça görülmektedir. Doğa ve yaşamda gerçekleşen kavramları düşünmek ve uygulamak tasarımın başarı anahtarıdır. Çünkü doğa ve yaşamdaki bütün kavramlar; yöntem, etki ve görünümleriyle farklı olsalar da, zaman sürecinde başlayan ve biten özellikleriyle; bir müziğin farklı enstrümanlar ve ritimle çalınması ya da anlamları aynı, kelimeleri farklı sözler gibidirler. Yüzey tasarımlarında hangi duygu ve düşünce mesajının verilmek istendiği, izleyici tarafından her zaman bilinemese de asıl önemli olan, yapılabilecek farklı uygulama teknikleriyle insanların duygularına dokunabilmektir. Çünkü sanat eğitimi olsun ya da olmasın, her insan doğanın kavramlarıyla yaşar. Dolayısıyla kompozisyonlarda doğa ve yaşam kavramlarıyla karşılaştığında duygu ve beğenilerine ulaşanları hisseder.

Kaynaklar

Çiloğlu, Hakan. (2017). "Kare Formun Yaşamla Olan Kavramsal İlişkisi", *Imfarts* 2017, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Basımevi.

İnan, Çiler. (1998). *Soyut ve Somut Tasarım Olgusunda Anlatım Yöntemleri*, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları.

Hançerlioğlu, Orhan. (1989). *Felsefe Sözlüğü.* 7. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hançerlioğlu, Orhan. (1995). *Düşünce Tarihi*. 6. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Sözen, Metin., Tanyeli, Uğur. (1986). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü.* İstanbul: Remzi Kitabevi

Thomson, George. (1976). *İnsanın Özü*, Çev. Üster, C. İstanbul: Payel Yayınları.

Tunalı, İsmail. (1989). *Estetik*. 3. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tunalı, İsmail. (1990). *Felsefe*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Görsellerin Kaynakçası

Görsel 1. Çiloğlu, Hakan (2017). Mermer kesitinde kareler. İstanbul [Fotoğraf].

Görsel 2. Çiloğlu, Egemen. (1997). Üç yaş çocuk araba resmi. İstanbul [Çizim].

Görsel 3. Çiloğlu, Gizem. (2000). Üç yaş çocuk resmi. Fermuarlı kazak giyen erkek. İstanbul [Çizim].

Görsel 4. Çiloğlu, Egemen. (2000). Beş yaş çocuk kuş resmi. İstanbul [Çizim].

Görsel 5. Çiloğlu, Egemen. (2013). Boğa ve insan. İstanbul [Kağıda çizim].

Görsel 6. Çiloğlu, Hakan. (2013). Paslanma. İstanbul [Fotoğraf].

Görsel 7. Çiloğlu, Hakan. (2012). Kar. İstanbul [Fotoğraf].

Görsel 8. Çiloğlu, Hakan. (2014). Bitki. Antalya [Fotoğraf].

Görsel 9. Çiloğlu, Hakan. (2014). Bitki. Antalya [Fotoğraf].

Görsel 10. Çiloğlu, Hakan. (2014). Palmiye. Antalya [Fotoğraf].

Görsel 11. Çiloğlu, Hakan. (2017). Palmiye. Kaş, Antalya [Fotoğraf].

Görsel 12. Çiloğlu, Hakan. (2019). Yapraklar. İstanbul [Fotoğraf].

Görsel 13. Çiloğlu, Hakan. (2017). Ağaç. Sakarya Üniversitesi [Fotoğraf].

Görsel 14. Yüzeysel Tasarım dersi, 3. Sınıf öğrenci çalışması. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. İstanbul [Tasarım].

Görsel 15. Temel Sanat Eğitimi dersi, 1. Sınıf öğrenci çalışması. Sakarya Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. [Tasarım].

Görsel 16. Yüzeysel Tasarım dersi, 3. Sınıf öğrenci çalışması. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. İstanbul [Tasarım].

Görsel 17. Yüzeysel Tasarım dersi, 3. Sınıf öğrenci çalışması. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. İstanbul [Tasarım].

Görsel 18. Yüzeysel Tasarım dersi, 3. Sınıf öğrenci çalışması. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar

Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. İstanbul [Tasarım].

Görsel 19. Temel Sanat Eğitimi dersi, 1. Sınıf öğrenci çalışması. Sakarya Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. [Tasarım].

Görsel 20. Yüzeysel Tasarım dersi, 3. Sınıf öğrenci çalışması. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. İstanbul [Tasarım].

Görsel 21. Yüzeysel Tasarım dersi, 3. Sınıf öğrenci çalışması. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. İstanbul [Tasarım].

Görsel 22. Yüzeysel Tasarım dersi, 3. Sınıf öğrenci çalışması. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. İstanbul [Tasarım].

Görsel 23. Yüzeysel Tasarım dersi, 3. Sınıf öğrenci çalışması. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. İstanbul [Tasarım].

Görsel 24. Çiloğlu, Hakan. (2012). Bitkilerin metaldeki gölgesi. İstanbul [Fotoğraf]

Görsel 25.Çiloğlu, Hakan. (2015). Damlalar. İstanbul [Fotoğraf].

Görsel 26. Çiloğlu, Hakan (1991). Tasarım ve uygulama: Hakan Çiloğlu. İstanbul [Kilim – Sumak dokuma].

Görsel 27. Çiloğlu, Hakan (2005).Tasarım: Hakan Çiloğlu. Uygulama: Çanakkale. [Yün halı].

İDİL
Sanat ve Dil Dergisi

EXAMPLES OF WELDING DETERMINATION AND DESIGN METHODS IN SURFACE COMPOSITIONS

Hakan ÇİLOĞLU

Abstract

From the historical ages to the present day, people have separated from other living beings with the power of designing, and thanks to research and knowledge development, they have brought historical and cultural forms to the geographical structure they live. From the moment people come into the world, they present their inner worlds in different ways, reflecting their feelings and thoughts. They are not content with what they see in nature and in life, they load their feelings and thoughts into natural forms. All events in nature and life take place in the course of time with concepts. The features of the beings in nature and life based on appearance and concepts can be designed with square, triangular and circle forms. Because in composition design, nature is the most powerful resource with rich color and events in life. The most effective method of success in surface designs is to use the concepts of nature containing quantities. Professional artists form their language of personal expression by shaping the sources they use from nature in their own inner world, where nature loads different emotions and thoughts from its space. Feelings and events such as passion, love, separation, sadness, happiness, energy, activity, stasis, movement, seasons, views and effects from nature can be designed. But what they all have in common is that they start and end in time.Therefore, although all the concepts in nature and life are different with their methods, effects and appearances, the characteristics of a music playing with different instruments and rhythm, or meaning with the same characteristics starting and ending in time; words are like different discourses.

Keywords: art, design, composition, aesthetics, method